

Välkommen till
Nyhetsbrev nr 2-2016
från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Minns du dessa isberg?

Möjligen kan vinjettbilden till det här brevet hjälpa till att i minnet plocka fram detta ovanliga väderfenomen som vi drabbades av. (För att ha ett eget minne av detta bör du dock inte vara alltför ung).

Vinjettbilden är från det tillfället. Vilket år var det? Du kan ha en privat liten frågesport om detta. Rätta svaret hittar du sist i detta Nyhetsbrev.

Här är "händelsen" i korthet:

Vintern hade varit lång och kall. Isen till havs hade vuxit i både tjocklek och yta. Många bjärebore hade under denna vinter passat på att skaffa sig lite extra påfyllning i skafferiet. Torskipke ute på Skäldervikens och Laholmsbuktens is var en omtyckt fritidssysselsättning under denna ovanliga vinter.

Så slog vädret om. Isen till havs bröts upp –bit för bit. Vind och vågor föste på. In mot land. Längs iskanten där ute till havs byggdes det upp en snabbt växande vall av isblock. Vallens föstes av vind och vågor in mot land. Där blev det stopp. Ute till havs fanns det mer av sönderbruten is. Vind och vågor fortsatta att pressa på. Bergen av is på stranden växte och växte.....

Att dokumentera vår samtid

hade redan då blivit något som kändes angeläget för mig. Jag fotograferade med såväl stillbilder som med rörliga bilder, dvs smalfilm.

Jag är glad att jag vid det här tillfället åkte till stranden vid Glimminge och fångade dessa isberg på bild. En av bilderna ser du ovan.

Har du några minnen

från detta naturfenomen? Skriv gärna några rader om det. Tog du några fotografier får du gärna bifoga ett par av dessa. Jag tror att dessa isberg kommer att leva kvar länge i vår gemensamma upplevelseskatt.

Historiska fimbulvintrar

har vi haft några, om vi går längre tillbaka i vår historia. Extrema vintrar som dessutom är väl dokumenterade. I mitt arkiv trängs berättelserna om några av dem. Vintrar då hav-isen täckte inte bara Skälderviken. Hela Öresund var istäckt. Svenskar och danskar traskade över sundet i väldiga skador. På den tiden rådde passtvång, och nu blev det ett problem för tullen och andra myndigheter som skulle hålla ordning på sina respektive undersåtar. (Jämför dagens problem vid gränsen...)

Isen har så kompakt och så vidsträckt, att man kunde gå mellan den svenska västkusten och Jylland och mellan Skåne och Tyskland!! Det finns målande beskrivningar om den tidens trafik på dessa isvidder. Bl.a. hur det skapades matställen där ute, så att trötta och hungriga is-vandrare kunde få vila och mat!!!

Jag måste nog spara en del

av dessa isberättelser till ett annat sammanhang. I annat fall blir det här Nyhetsbrevet alltför långt och alltför isigt. Nu ser jag i stället fram mot vad du som läsare har att berätta om vintrar du minns. Inte bara is....

Odlade man potatis på "Ölle mal" ???!

Jag har ofta återkommit till sådant som jag upplever under mina näst intill dagliga vandringar - bl.a. längs bjärekusten. Här är ett sådant exempel. En undring: Kanske kan du som läsare hjälpa mig att lösa gåtan, som alltså finns på Öllövs mal, dvs strandallmänning. På ett ställe träffar jag på en hel rad av parallella fåror. De sträcker sig några tiotal meter längs vandringsleden. Fårorna ser inte ut att vara tillverkade av naturen. De liknar resterna av de hjulspår som är ett resultat av gångna tiders lass med tång som hämtades vid stranden.

Men: varför så många fåror i bredd???

Nyligen hittade jag i litteraturen något som kan vara en förklaring. Det är Leif Carsrud, som i sin bok *Naturen på Bjäre* (2007) ger en möjlig sådan:

Det handlar om de bjärebör

som bodde här under en tid, och som tillhörde "de fattigaste bland de fattiga". De hade inte haft möjlighet att skaffa sig någon bostad i anslutning till byn inåt land. Bl.a. gällde det de byinvånare, som i samband med skiftena på 1800-talet inte fick möjlighet att bo i gatehus i byn, och som i stället fick bosätta sig ute på malen.

"Jorden" där gick inte att odla. Den bestod mest av malasten. Leif Carsrud menar, att dessa fattiga tycks ha hittat på en möjlighet att odla potatis här:

Med bl.a. tång och kompostjord skapade man en bädd på vilken man kunde placera sättpotatisen.

Ovanpå sättpotatisen lades grästorv och ytterligare tång.

Hur pass effektiv denna form av potatisodling var vet vi inte. Man kan ju ha sina funderingar.

Nu vet jag, att jag bland mina läsare finns många som är kunniga i både jordbruk och historia. Kan fårorna på Öllövs mal ha med potatisodling att göra? Nu ser jag fram mot dina synpunkter.

”Di har det värre än krägen på Ölle mal”

De bjärebor, som på grund av sin fattigdom var förpassade till att bo på malen hade det svårt. Ofta var det också endast för kort tid de kunde klara sig där. För de något äldre blev nästa adress fattighuset.

För de yngre fanns det ett annat alternativ : Amerika!

Det fanns ett talesätt i Bjäre för att skildra livet för dem som var ”dömda” att bo på malen:

”Di har det värre än krägen på Ölle mal”.

Om det talesättet bygger på någon kunskap om att just Öllövs mal var extra stenig och ofruktosam vet jag inte.

Hur som helst: skriv och berätta.

Vilken skillnad mot vår tid.

Bjärehalvöns kustområde betraktas idag som ett av de mest attraktiva områdena i Sverige – åtminstone när det gäller fritidsbebyggelse. Om det funnes möjlighet att bygga på våra malar skulle dessa snart vara fyllda av hus. (Tack Sveriges politiker som så tidigt såg till att skydda den svenska kustlinjen för bebyggelse och annan exploatering)

Vilken skillnad mellan då och nu.

Då: Allmänningen var en förvisningsplats för de allra fattigaste.

Idag: en av alla eftertraktad paradisisk plats.

Förintelsens dag

Firas samma dag som dessa rader sättes på pränt. Återigen har vi fått se de vedervärdiga scenerna. Förfasats. Vredgats. Undrat hur det varit möjligt att ens i de sjuka hjärnor som låg bakom dessa illdåd kunna inplantera så mycket av ondska och hat.

När jag nu – 2016 - får se och höra unga män i sin svarta kläder och militärkängor klampa fram på våra gator , skanderande sina heil-rop och med nazistflaggor i händerna - då blir förvåningen lika stor. Hur är detta möjligt..???? Har vi inte lärt något...???

Över till något helt annat.

Språklådan

hämtar den här gången några tänkvärda ord och påståenden som myntats av för mig okända personer:

- Den som vill dra ner står själv lägre
- Sladder har alltid medvind
- Man lär bättre känna en människa genom hennes dom över andra än genom andras dom över henne.
- Bäst binder man med frihet
- Den som plockar blomstren mister frukten.

Ytterligare en fundering som kan höra hemma under rubriken Språklådan:

Hallandsås eller Hallandsåsen?

Så länge jag kan minnas har det pågått en liten "språkstrid" beträffande namnet på "vår ås". Hallandsås eller Hallandsåsen? I min bok "På räls över Hallandsås under 130 år" valde jag att använda alternativet Hallandsås. En av dem som övertygade mig att välja denna form var Johan Persson. Han arbetade tillsammans med mig på turistbyrån i Båstad. Tilldelades uppgiften att svara för turistbyråns "filial" vid den plats där tunnelarbetet skulle starta. Senare värvades han av dåvarande Banverket som informatör. Han gick till botten med namnfrågan. Läst in allt som finns att läsa i ämnet. Han kom med beskedet ; Hallandsås. Jag blev övertygad.

Författaren Leif Carserud redovisar i en av sina böcker samma uppfattning:

"I de allra äldsta dokumenten skrives namnet ofta Hallands Aas, dvs särskrivet och i obestämd form"

Carserud pekar också på, att äldre ortnamn slutar på stad, lev, löv, ryd, röd, torp, by osv, dvs i obestämd form.

Leif Carserud fortsätter:

"Många tycker nog det skulle kännas egendomligt att tala om Perstorpet, Svenstaden, Förslövet eller Ljungbyn. Likaså beträffande Båstaden och Ängelholmen."

Är detta viktigt?

Nja. Även här kan jag gärna hålla med Leif Carserud:

" Om man väljer den ena eller den andra formen när man talar om åsen är en smaksak. Överens behöver man inte vara."

Det viktiga i alla våra språkfrågor är ju att den som skriver och den som läser menar samma sak.

Behovet av korrekturläsning

bör väl vara ett ämne som hör hemma i språklådan. Jag är glad att jag har en mycket duktig korrekturläsare (min fru, Majvie)

Hur det kan gå när man inte är på hugget har vi här några exempel på. Du som är mångårig läsare av mina Nyhetsbrev kan ha stött på något av exemplen tidigare. Du kan ju hoppa över dessa rader.

Som synes handlar korr.läsning inte enbart om stavning av enstaka ord.:

- *Högerpartiet står berett att med kraft fullfölja kampen som samhällets fiender.*
- *Den nya landshövdingen är, liksom sin make, en kvinna från folket, nämndemansdotter från Grangärde.*
- *Den skadade fördes till sjukhus, där han undergick operation. Det oaktat är hans tillstånd inte hopplöst.*

Det finns ordblomster

som också hör hemma i språklådan. Dagens blomster har jag hämtat ur en rabatt, där jag varit och plockat förr - försäkringsbolagens samlade pärlor. Mångåriga läsare vet...

- *Jag talade om för den andre idioten vad han gick för och fortsatte.*
- *Den andre föraren ändrade sig plötsligt, så det fanns inget annat att göra än att köra på honom.*
- *Den döde kom cyklande från vänster.*

De som jobbar på försäkringsbolagen tycks inte ha brist på roliga samtalsämnen på kafferasterna.....

Min bokhandel

Boktitel	Ord. Pris	Rea-på-rea-pris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i Bjäre	330	70
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebör berättar om Bjäre	Slutsåld	
Strövtåg i Bjäres historia	330	140
På räls över Hallandsås...	Slutsåld	

Som synes är två av böckerna slutsålda. Ytterligare en av böckerna kommer snart att vara slutsåld

Mina föreläsningar

Till var och en av böckerna har jag utarbetat föreläsning med bildspel. Ett bildspel som inte är kopplat till någon av mina böcker har titeln "Gammalsvenskby – en otrolig historia". Det är en i högsta grad verklig historia men samtidigt "otrolig" i betydelsen ofattbart dramatisk och märklig. Inte minst i de "folkvandringstider" som vi just nu upplever, blir denna dramatiska och på många sätt sorgfyllda berättelse aktuell.

Vill du veta mer om detta ämne, kan du höra av dig med ett mejl.

Världens rikaste blir allt rikare.

"Nästa år kommer den rikaste procenten av människorna i världen att äga mer än alla andra människor tillsammans"

Läs gärna dessa rader en gång till. Med eftertanke.

Det var vid World Economic Forum för inte så länge sedan som rapporten kom. Det handlade om att de ekonomiska klyftorna i världen ökar. De ökar snabbt.

Rapporten innehöll fler talande exempel:

"De 80 rikaste individerna äger lika mycket som den fattigaste hälften av jordens befolkning tillsammans.

I rapporten pekas Sverige ut som ett land med stora klyftor. Den rikaste 10 procenten av svenskar äger 70 procent av den sammanlagda förmögenheten.

När det gäller inkomstklyftorna har de vuxit snabbare i Sverige än i något västland sedan början av 1990-talet, enligt OECD.

Allt det här med ökade klyftor har betydelse när det gäller relationerna mellan individer och mellan stater. Klyftorna leder till isolering, extremism, våldsbejakande och militära konflikter.

Det var på den tiden, då även de små nyheterna fick plats.

En pytteliten tidningsnotis ur vår lokala tidning från 1962 minner mig om den tid, då nämnda tidning ännu kunde bereda plats för de små nyheterna från de lokala föreningarna. Dessa notiser krävde inte stort spaltutrymme, men de betydde mycket för många läsare – och för föreningarna. (Idag är det som bekant annorlunda.)

Notisen i sin helhet:

* Bingoflugan surrar nu för fullt i Västra Bjäre. I torsdags hade Hov premiär och fortsättning följer i nästa vecka. I V. Karups Bygdegård blir det spelkväll i morgon kl 19 med fina priser.

- * V. Karups IF har bortamatcher för båda lagen idag. A-laget spelar i Skörpinge kl 9.30 och B-laget mot Rönne samma tid. Båda lagen samlas på idrottsplatsen kl 8.
- * Torekovs IK spelar idag mot Valdia i Vallberga kl 13.30. Avresa från Carlssons kl 12.30
- * Folkpartimöte. V. Bjäre folkpartiavdelning har sammanträde på hotell Kattegat på tisdag kl. 19.

Så var det varje dag i tidningen. Många korta notiser med innehåll från föreningslivet. Kulturen, Idrotten, Pensionärsföreningar. Studieförbund, Politiska partier, Vägörehetsorganisationer, församlingarna, skolan mm. Det var på den tiden då tidningsmakarna ännu inte börjat prata om att de "älskade papperstidningen". I stället visade de sin kärlek i handling.

Nu är mediasituationen helt annorlunda

Det går inte att jämföra då och nu när det gäller media. Många hämtar sin information på nätet. Trots detta kan jag känna det som en förlust, att den länk mellan föreningen och allmänheten, som pappers-lokaltidningen då utgjorde, har brutit.

Vet du någon

i din bekantskapskrets som du tror kan vara intresserad av att få mina Nyhetsbrev? Tipsa gärna vederbörande. Eller: tipsa mig.

Till sist

gäller det svaret på frågan i Nyhetsbrevets inledning; Bilden med isbergen är från vintern 1956

Vänligen
Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad

Tel. 0431-365332